

Zdzisław Kropidłowski

Katedra Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
e-mail: zkropidowski@wp.pl

[Miejski Ośrodek Medialny Aarhus (Dokk1) – biblioteką roku 2016

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.25.05>

Abstrakt: Biblioteka publiczna miasta Aarhus wyróżnia się wyglądem architektonicznym, zastosowanymi rozwiązaniami technicznymi w jej funkcjonowaniu, wyposażeniem, działalnością i formami usług oraz stosunkiem środowiska lokalnego do jej projektowania, wznoszenia i funkcjonowania. Została najpierw nominowana do konkursu organizowanego przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Bibliotekarskich (*International Federation of Library Associations and Institutions* [dalej: IFLA]) na najlepszą bibliotekę świata w 2016 r. Nagrodę przyznano jej 15 sierpnia 2016 r. na dorocznym spotkaniu międzynarodowego jury w Columbus, w Ohio, w USA. Z wielu powodów zasługuje na przybliżenie jej działalności i osiągnięć czytelnikom polskim. Rozwiązania w niej zastosowane mogą być naśladowane w każdych warunkach. Nadto prowadzi ona panel wymiany koncepcji bibliotekarskich i dzieli się swoimi doświadczeniami oraz zdobytą wiedzą.

Słowa kluczowe: bibliotekoznawstwo, dzieje bibliotek, Aarhus, biblioteka roku 2016

Dokk1 jest nazwą projektu, budynku i biblioteki publicznej Aarhus (jest Miejskim Ośrodkiem Medialnym Aarhus), drugiego co do wielkości miasta Danii. Powstała w 2015 r. budowla jest wynikiem długiego procesu finalizowania projektu stworzenia miejskiej przestrzeni mediów zrealizowanym dzięki

współpracy miasta Aarhus i funduszu non-profit *Realdania*, który wspiera inicjatywy i nowe rozwiązania systemowe podnoszące jakość życia w systemach zabudowanych, takich jak np. środowisko starych miast. Dook1 został zaprojektowany przez firmę Schmidt Hammer Lassen, która ma swoją siedzibę w tym mieście. Dzięki współpracy samorządu, szkół, organizacji rodzicielskich i młodzieżowych zostało określone zapotrzebowanie miasta na ośrodek i jego funkcje oraz oczekiwania społeczności co do kształtu architektonicznego, wyposażenia i zadania nowej budowli. Wybrano położenie budynku w porcie morskim i na granicy zabytkowej części starego miasta. Postanowiono wykorzystać teren po dawnej stoczni, a szczególnie po suchym doku, w którym dawniej montowano statki.

Geneza nowej biblioteki sięga 2001 r., kiedy to Rada Miasta Aarhus podjęła decyzję budowy nowej biblioteki, która spełniałaby wszystkie wymogi korzystania z mediów, dostępu do wiedzy i wymiany informacji oraz pozwalała na realizację usług i potrzeb publicznych obywateli miasta.

W dniu 19 września 2007 r. władze miasta zaprosiły mieszkańców do dyskusji na temat projektu budowy nowej biblioteki miejskiej podkreślając, że są oni częścią tej inicjatywy jako inwestorzy-podatnicy oraz użytkownicy, którym ta instytucja będzie służyła w przyszłości, winni więc wypowiedzieć się, jak ma ona wyglądać i jakie funkcje może spełniać. Postawiono przed nimi trzy zadania do rozstrzygnięcia: wygląd bryły architektonicznej, oznakowanie wnętrza i zakres dostępnych usług. Już na wstępie obywatele stwierdzili, że ma ona spełniać nie tylko funkcje kulturalno-informacyjne, ale również administracyjne (chodziło o możliwość uzyskania prawa jazdy, paszportu, ubezpieczenia). Dodatkowo podkreślono, że wszystkie te formy działalności powinny odbywać się w przyjaznej atmosferze z możliwością odpoczynku i relaksu w stylowej kawiarni (Borgerpanel, 2016).

Celem pierwszego panelu było również uruchomienie stopniowego, narastającego angażowania obywateli w proces wnoszenia budowli i korzystania z przyszłej biblioteki. Władzom udało się przekonać społeczność lokalną, że wiele będzie zależeć od każdego z mieszkańców miasta. Stopniowo narastała atmosfera odpowiedzialności społeczeństwa za projekt i wizję przyszłej biblioteki. Te administracyjne i społeczne działania różnie są obecnie przedstawiane na stronie internetowej biblioteki. Z treści zakładek wynika, że stworzenie koncepcji księżnicy zostało dobrze zaplanowane i było systematycznie prowadzone tak, by rozwijała się ona nie tylko co do szczegółów, ale również stopniowo poszerzała, aby w końcu uzyskać kształt, który został nominowany do konkursu biblioteki roku 2016. Było to archiwizowane i umieszczane na stronie internetowej Dook1 do sierpnia 2016 r. Po uzyskaniu nagrody zmieniono stronę internetową, skupiając się bardziej na bieżącej działalności bi-

blioteki. Tekst niniejszy ma już zatem charakter historyczny, ale może być inspiracją dla władz lub fundatorów nowych obiektów bibliotecznych.

W lipcu 2016 r. (przed uzyskaniem nagrody) goście, wchodząc do budynku, natrafiali najpierw na punkt informacji turystycznej i bibliotecznej oraz informację o urzędach administracji publicznej mających siedzibę w Dokk1. W materiałach reklamowych i instruktażowych podkreślano, że biblioteka jest wizytówką miasta, punktem orientacyjnym i instytucją świadczącą atrakcje kulturalne dla mieszkańców i turystów. W rozkładanej ulotce powitalnej, wręczanej każdemu wstępującemu do wnętrza, czytamy:

Wyposażeni w ten przewodnik, możecie przejść trasą wewnątrz i dookoła budynku poznając jego architekturę i pomieszczenia, udogodnienia i możliwości tego miejsca. Punkty informacyjne wokół budynku zaznaczone pomarańczowymi kropkami zawierają informacje o specyfice obszaru. Wycieczka wewnątrz budynku trwa około 45 min, a na zewnątrz ok. 30 min.

Dokk1 jest budynkiem o łącznej powierzchni około 28 tys. m² na trzech kondygnacjach, z których biblioteka i przestrzeń dla dzieci zajmuje około 17 500 m². To największa biblioteka publiczna Danii. Najwyższe piętro o powierzchni 10 500 m² jest obszarem do wynajęcia na działalność biurową. W podziemiach znajduje się miejsce na parking dla 1000 samochodów i 500 rowerów. Piwnica pod Dokk1 ma powierzchnię dwóch boisk piłkarskich umieszczonych w dawnym doku, w ośmiometrowej niszy po zabudowaniach stoczniowych.

Konstrukcja oparta jest na 2 tys. słupów o długości 36 metrów, które stabilizują fundament. Dodatkowo jej stabilność zapewnia 800 kotwic o długości 40 metrów i sile trakcyjnej ok. 70 ton. Wynika to z wyboru miejsca w dawnej przestrzeni stoczniowej, w pobliżu portu, który zapewne miał grunt kurżawkowy. Trudności budowlane podniosły koszty obiektu. Podawane są dwie kwoty na dwóch różnych ulotkach wręczanych gościom. Na pierwszej z nich podaje się, że wyniosły one 1,4 mld, a na drugiej 2,1 mld koron duńskich, czyli ponad 1 mld PLN.

W budynku, w pomieszczeniach, znajduje się 1100 różnych miejsc siedzących – z których 650 usytuowano na otwartych przestrzeniach – oraz 68 udostępnianych użytkownikom stanowisk komputerowych. Olbrzymi hol główny prowadzi do dwóch sal: dla 70 i 250 osób. W budynku znajdują się również dwie sale konferencyjne dla 16 i dla 32 osób i jedna sala wykładowa z miejscami dla 32 osób. Jest oczywiście czytelnia, a także pokój do nauczania, dwa pokoje projekcyjne, jedno laboratorium, 15 „oaz”, czyli miejsc do relaksu i spotkań okazjonalnych, dwa laboratoria z dostępem do wody, jeden pokój do opieki nad dzieckiem i do karmienia dzieci oraz miejsce zabaw dzieci. W budynku znajduje się również 6 pokoi do nauki, jedna kawiarnia ze 112 miej-

scami siedzącymi wewnątrz i 120 miejscami na zewnątrz. Są 24 toalety, w tym cztery dla personelu oraz 120 schowków. Dla potrzeb niepełnosprawnych dostosowane są toalety, rampy i windy. Udostępniono również słuchawki akustyczne dla osób z niepełnosprawnością słuchu.

Na dachu umieszczono panele fotowoltaiczne o powierzchni 2432 m², generujące energię elektryczną (oświetlenie jest w systemie LED), wykorzystywaną w budynku.

Budynek wznosi się ponad okoliczne zabudowania portowe i pozwala spoglądać zeń na morze i stare miasto. Jego położenie jest dobrze skomunikowane nie tylko przez drogi i parking, ale od 2017 r. również dzięki stacji tramwajowo-kolejowej. W założeniach projektowych biblioteka jest przystosowana do obsługi 3500 użytkowników dziennie (Fakta om Dokk1, 2016). Natomiast na ulotce podano, że w latach 2015–2016 było ich 4 tys. dziennie, w tym 6% korzystało z pomocy obsługi.

Nazwa Dokk1 została wybrana w 2012 r. w otwartym konkursie na nazwę biblioteki, na który zgłoszono aż 1250 propozycji pochodzących od osób prywatnych i instytucji. Najpierw jury wybrało 30, a następnie 7 nazw, na które głosowano od 17 września do 1 października 2012 r. i ostatecznie wybrano tę, która związana jest z miejscem w porcie i ma kilka znaczeń. Dokk1 symbolizuje dom, w którym znaleźć można szybką drogę do informacji i wiedzy. Postulowano również, aby nazwa łączyła się z miejscem w stoczni i w porcie oraz z architekturą biblioteki, która w przyszłości ma być „ikoną” miasta (Tamże).

Mieszkańcy mogli się wypowiedzieć nie tylko w sprawie nazwy biblioteki, mobilizowano ich również, aby zgłaszali swoje sugestie i oczekiwania odnośnie nowej budowli. Gmina Aarhus zorganizowała jesienią 2009 r. szereg spotkań, w których wzięło udział aż 250 osób, przedstawiając swoje propozycje. Zbiór pomysłów do dzisiaj jest prezentowany na stronie biblioteki (Dialogmoder, 2016). Można tu zapoznać się z wypowiedziami z tamtego okresu na temat tego, co było ważne i co było największym wyzwaniem dla użytkowników przyszłej biblioteki miejskiej w Aarhus. Pytano też obywateli miasta, czym według nich winna charakteryzować się biblioteka przyszłości. Poproszono ogólnie o podanie najważniejszych rad dla projektantów. Dzisiaj wydaje się, że ważne było również pytanie o rolę dzieci w bibliotece, o miejsca do nauki, specjalne opcje i funkcje (dotyczyło ono tego, w jaki sposób można przyciągnąć dzieci i młodzież do biblioteki). Spotkania informacyjne na temat projektu w dniu 2 czerwca i 20 sierpnia 2009 r. zgromadziły bardzo wielu mieszkańców. Wszystkie te inicjatywy zmierzały do zainteresowania obywateli miasta projektem, powierzenia im jako podatnikom, z których składek została sfinansowana budowa, roli projektantów i inwestorów.

Podobnie postępowano w czasie budowy. Udostępniano ją co pewien czas dla zwiedzających, którzy mogli kontrolować postęp robót, realizację zgłoszonych pomysłów i zgłaszać kolejne postulaty co do wykończenia budynku i jego wyposażenia. Władze miasta zachęcały bowiem do składania darów w całości lub przez współfinansowanie różnych przedsięwzięć. Dzięki temu omawianą placówkę wyróżnia również to, że usługi biblioteczne, świadczenie informacji i udostępnianie wiedzy dokonuje się wśród eksponatów sztuki współczesnej, na które przeznaczono znaczną część powierzchni.

Dokk1 został otwarty w sobotę 20 czerwca 2015 r. przez królową Małgorzatę II. Rabih Azad-Ahmad, radny miasta odpowiedzialny za sprawy kultury, witając ją powiedział, że jest to ważna uroczystość dla całego miasta, które przygotowało specjalny całotygodniowy program dla „małych i dużych”. Obchody otwarcia rozpoczęły się od uroczystego powitania królowej przez burmistrza Jakuba Bundsgaarda. W ramach programu występowali m. in. projektanci, sponsorzy i pomysłodawcy rozwiązań architektonicznych oraz form wyposażenia. Omawiali założenia, swoje wizje i ich realizacje. Szczególnie ważne było wystąpienie kierownika projektu, Marii Østergaard, która przedstawiła końcową wizję projektu Dokk1. Według niej ma być on w przyszłości wyjątkowym miejscem współpracy społeczności lokalnej i międzynarodowej w Internecie. Dla wspólnoty lokalnej ma być nowoczesnym, interaktywnym, inteligentnym domem zapewniającym schronienie dla poszukiwaczy wiedzy, inspiracji i rozwoju osobistego, miejscem, sercem i wizytówką miasta otwartego na współpracę i wszelkie nowe inicjatywy (Visionen for Dokk1, 2017).

Rys. 1. Widok Miejskiego Ośrodka Medialnego Aarhus

Źródło: Wikimedia Commons (2015). Pobrane 27 lipca 2016,
z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:DOKK1,_from_water_side.jpg

Zdzisław Kropidłowski

Biblioteka ta została nominowana do konkursu organizowanego przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Bibliotekarskich (IFLA) na najlepszą bibliotekę świata w 2016 r. Nagrodę przyznano jej 15 sierpnia 2016 r. na dorocznym spotkaniu międzynarodowego jury w Columbus, w Ohio, w USA. W komentarzach podkreślano, że na ośmiu jurorów, sześciu było Duńczykami. Nominowane zostały jeszcze inne biblioteki: Chicago Public Library, Chinatown Branch, USA Chicago Public Library i w Chinatown Branch w USA, Geelong Library & Heritage Centre, AustralienGeelong Library & Heritage Centre z Australii oraz Success Public Library, Australien Sukces Biblioteka Publiczna z Australii. Ciekawostką jest to, że przed rokiem taki tytuł zdobyła inna biblioteka skandynawska, a mianowicie Kista Biblioteka w Sztokholmie (Morgan-Bindon, 2016).

Pierwszym powodem nominacji jest usytuowanie biblioteki, otoczenie i wygląd zewnętrzny, wynikające z założeń projektowych i ich realizacji oraz jej przesłanie dla mieszkańców miasta i turystów. W założeniach podkreślano nawiązania do okresu Renesansu, kiedy usługi biblioteczne można było realizować podziwiając eksponaty sztuki współczesnej.

Drugim elementem, mniej podkreślanym na stronach internetowych, jest stworzenie znacznej przestrzeni dla dzieci, które od najmłodszych lat mogą tu znaleźć miejsce do zabawy i stopniowo przyzwyczajając się do atrakcyjnego pobytu i użytkowania biblioteki oraz stworzenie interesującego programu dla dzieci i rodziców.

Trzeci element stanowią usługi pozabiblioteczne, które można zrealizować w budynku, takie jak uzyskanie informacji konsularnych, cywilnych oraz turystycznych o Dokk1 i o mieście Aarhus.

Choć biblioteka nie chce być instytucją naukową, oferuje również pomoc w pracy naukowej, udostępniając pokoje pracy indywidualnej oraz usługi w gromadzeniu informacji i sporządzaniu bibliografii na zamówiony temat. Udostępniając tę usługę, chodziło przede wszystkim o przedsiębiorców, aby oni lub inni pomysłodawcy nie tracili czasu na gromadzenie odpowiedniej literatury przedmiotu, ale przechodzili od razu do prac merytorycznych i realizacji swojego zadania. Na rys. 2. przedstawiono widok jednego z pokoi pracy naukowej.

Rys. 2. Pokój pracy indywidualnej

Źródło: fot. własna autora

Wizja projektantów przedstawiona na stronie internetowej zakłada, że Dokk1 powinien być „elastycznym i dynamicznym” schronieniem dla wszystkich poszukujących wiedzy, inspiracji i rozwoju osobowego, uczenia się demokracji i wspierania społeczności lokalnej.

Dla realizacji tych celów wzniesiono ten atrakcyjny, przyjazny, inteligentny i interaktywny budynek, w którym użytkownicy mogą kultywować siedem wartości. Pierwszą jest wspieranie każdego obywatela miasta. Drugą kształcenie ustawiczne i ogólnodostępne, trzecią różnorodność zbiorów i dostęp do sieci bibliotek za pośrednictwem Internetu, czwartą łączenie kultury i doświadczenia, piątą niwelowanie różnic międzyludzkich, w technologii i wiedzy, szóstą elastyczna organizacja i profesjonalna obsługa oraz promocja Aarhus (About Dokk1, 2016).

Jak już wcześniej powiedziano, inwestorzy i pomysłodawcy projektu założyli, że dzięki sztuce, aktywizacji dzieci i obsłudze administracyjnej obywateli, uda się zainteresować biblioteką znacznie większą liczbę użytkowników niż dotychczas.

Rys. 3. Prace nad poszukiwaniem koncepcji Dokk1.

Źródło: mat. własne Dokk1

Wydaje się, że najlepsze efekty w popularyzowaniu biblioteki obecnie i w przyszłości przyniesie przeznaczenie znacznej części miejsca i usług dla dzieci oraz dostosowanie eksponatów do ich zainteresowań. Co więcej, pomysłodawcy wyposażenia pragną dotrzeć do dzieci poprzez rodziców, którzy są zaangażowani w to zadanie. Elementy te są atrakcyjne również dla dorosłych. Na przykład, kiedy ojciec, uda się do urzędu cywilnego i dokona wpisu do ewidencji narodzin dziecka, otrzymuje kod, którym można uruchomić gong. Jest on propozycją artystów miejskich. Został wykonany z brązu. Umieszczony jest u sufitu, w świetliku nad rampą mediów, w okolicy dużej wewnętrznej klatki schodowej, która łączy poziomy I i II. Gong ma długość 7,5 m, średnicę 80 cm i grubość 0,5 cm. Waży około 3 ton. Gong zabije, by powitać nowo narodzone dziecko, które urodziło się w Aarhus. Dźwięk jest słyszalny tylko w bibliotece w okolicach rampy mediów. Wzbudza jednak zainteresowanie wszystkich użytkowników, rodziców i dzieci (Kunst på Dokk1, 2016).

Pomysłodawcom udało się wytworzyć modę na wykonanie tej czynności, którą można nawet porównać z chrztem dziecka lub nadaniem mu imienia. To bardzo duża atrakcja nie tylko dla rodzin, ale i innych mieszkańców.

Rys. 4. Gong w Dokk1

Źródło: (Reglement, 2016)

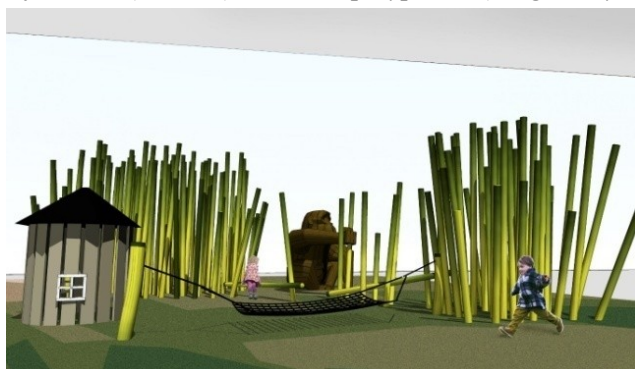
Dla dzieci, na zewnątrz, na poziomie I piętra, wykonano zabawę-gre, która polega na wędrowaniu po odkrytym pokładzie, jak po kuli ziemskiej, niby po globusie. Umieszczono tam pięć podstawowych zabaw. Dzieci zaczynają od skoków i utrzymywania równowagi na imitacjach kier lodowych na północy z widokiem na wody Kattegat. Dalej na północnym wschodzie tarasu można spotkać siedmiometrowego niedźwiedzia rosyjskiego, wspiąć się na niego i zjechać w jego wnętrzu, jak w wydrążonym pniu drzewa. Na wschodzie czeka chiński smok, na południu spokojna małpa na sawannie, przy której powieszono hamak i huśtawkę. Na zachodzie umieszczono amerykańskiego orla o rozpostartych sześciometrowych skrzydłach. Można się na niego wdrapać na wysokość 7,5 m i cieszyć się widokiem okolicy skierowanym na stare miasto. Wreszcie można dostać się do islandzkich wulkanów, gdzie odczuwa się pulsowanie ziemi.

Rys. 5. Projekt miejsca zabaw na krach lodowych

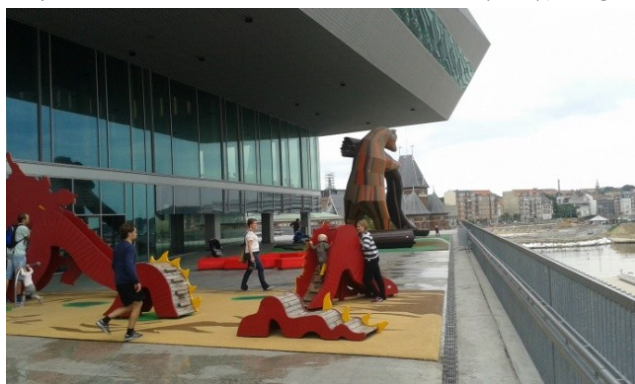
Źródło: (Legeplads, 2016)

Rys. 6. Projekt miejsca zabaw przypominającego Afrykę

Źródło: (Legeplads, 2016)

Rys. 7. Widok na makietę niedźwiedzia syberyjskiego

Źródło: fot. własna autora

Miejski Ośrodek Medialny...

Wycieczkę-zabawę kończy spotkanie z wymalowanymi na posadzce hieroglifami i prostymi napisami wykonanymi dużymi literami, łatwymi do odczytania przez dzieci. Zachęca to do zabawy, spotkania i odpoczynku, a w końcu do przekroczenia progu biblioteki i korzystania z jej usług. Ten plac zabaw został wykonany dzięki darowiźnie (2015 r.) funduszu Herman Salling (Legepladsen Kloden, 2016).

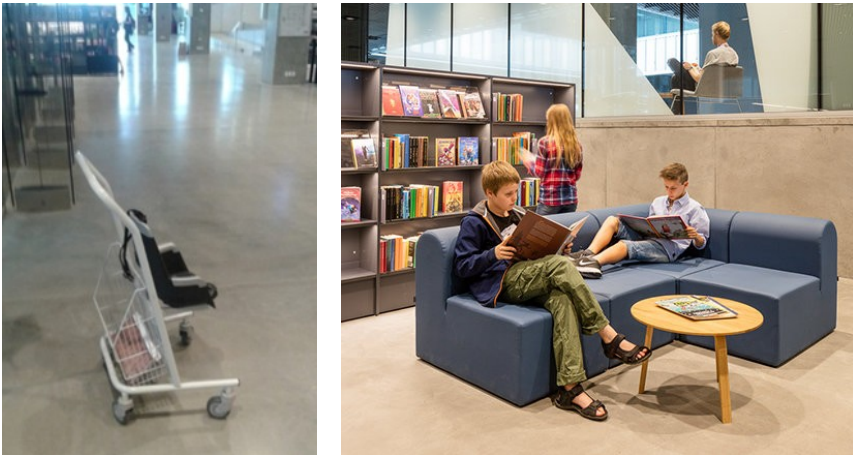
Rys. 8. Hieroglify przed wejściem do biblioteki

Źródło: fot. własna autora

Zwiedzanie lub korzystanie z wnętrza Dokk1 i poruszanie się z dzieckiem po bibliotece umożliwiają specjalnie zaprojektowane wózki zawierające fotelik dla dziecka i miejsce na książki lub torbę oraz podręczny bagaż opiekunki lub opiekuna (rys. 9.).

Rys. 9., 10. Udogodnienia dla dzieci i ich opiekunów

Źródło: fot. własna autora i (Børn & familier, 2016)

Zdzisław Kropidłowski

W informacji o Dokk1 podkreśla się, że w bibliotece pozwala się karmić dzieci piersią w każdym miejscu, ale dla zachowania intymności przygotowano odpowiednie pomieszczenie (Børn & familier, 2016). Dzieciom starszym pozwala się przebywać w każdym miejscu, chociaż przewidziano szczególne miejsca aktywności.

Wsparcie dla dzieci i rodzin zaznaczone jest już na podstronie o tytule „Dzieci i rodziny” i wskazuje na położenie dużego nacisku całego projektu na usługi dla rodzin, rodziców i dzieci. Pod linkiem startowym znajduje się zachęta do wspólnego odwiedzania biblioteki przez dzieci i rodziców, a dalej, po uruchomieniu tej strony, znajduje się zdjęcie wnętrza, na którym widać trzy pary z dziećmi w różnym wieku z oświadczeniem, że usługi dla dzieci i rodzin są jednym z głównych obszarów tematycznych projektu. Podkreślono też zachętę do odkrywania przez dzieci w bibliotece swoich możliwości i talentów (Tamże).

Rys. 11. Podstrona serwisu internetowego Dokk1 „Dzieci i rodziny”

Źródło: (Børn & familier, 2016)

Największa i najważniejsza przestrzeń wspólna dla użytkowania przez dzieci w wieku 0–12 lat została wyznaczona na najwyższym poziomie, gdzie można rysować i malować, czytać książki, również książki obrazkowe, uczestniczyć w zajęciach teatralnych, przebierać się za postacie historyczne lub bohaterów książek i podziwiać piękny widok na morze (Tamże). W działaniach biblioteki podkreślono rolę gier, przeżywania we własnej animacji i wyobraźni

treści wyczytanych z lektur. To miejsce nazywane jest też: *Sceną Schody*, ponieważ nawiązuje do amfiteatru, a miejsca siedzące nie mają krzeseł, wyglądają podobnie jak schody lub jak amfiteatr grecki.

Rys. 12. Widok centralnego miejsca spotkań dzieci na 2 piętrze Dokk1

Źródło: (Born & familier, 2016)

Istotnym pomieszczeniem jest też Pusterummet (*Puster* oznacza oddychać, a *rum* to pomieszczenie, pokój lub przestrzeń). Jest to przestrzeń do odpoczynku. Pusterummet to miejsce dla cichej zabawy, gier, czytania na głos oraz miejsce dla osób, które szukają ciszy i spokoju. W tym pomieszczeniu nie ma ekranów, znajduje się za to miejsce na drzemkę. Trzecie pomieszczenie nazywane jest Børnelab (Born – dzieci, a lab – to skrót od laboratorium), czyli laboratorium dla dzieci, które organizatorzy przeznaczili na wszystkie rodzaje twórczej ekspresji – np. malowanie czy szycie. Można wykonywać „cokolwiek dużego i małego”. Tam też realizowana jest oferta dla szkół, a w weekendy i święta organizowane są ciekawe warsztaty dla rodzin. Następne pomieszczenie jest strefą filmową dla dzieci w wieku od 0–7 lat. Można tu wypożyczać do domu filmy dla najmłodszych.

Wyznaczono też oddzielny obszar dla najmłodszych (0–3 lata), w którym postawiono na rozwój motoryczny i sensoryczny dzieci. Mogą one korzystać z różnych sprzętów (materacy, zabawek i mebli sensorycznych) i w obecności rodziców rozwijać swoje zdolności. Dla bezpieczeństwa nie wolno tam wprowadzać wózków.

Zdzisław Kropidłowski

Ważnym pomysłem, zrealizowanym w Dokk1, są dwie mini rampy, które pozwalają na wjazd wózkiem dziecięcym i inwalidzkim na najwyższą kondygnację. Rampa większa zawiera przystanki z pomieszczeniami, w których znajdują się różne przedmioty dostosowane do etapów rozwoju dziecka, od prostych do bardziej skomplikowanych. Na każdym poziomie umieszczono prace dzieci z przedszkoli i szkół, jako przykłady do naśladowania. Prace te są podzielone na wykonywane najpierw przez dzieci najmłodsze, a następnie coraz starsze.

Rys. 13. Wnętrze i zajęcia w Børnelab

Źródło: (Born & familier, 2016)

Rys. 14. Widok malej mini rampy

Źródło: (Born & familier, 2016)

Rys. 15. Widok dużej rampy

Źródło: fot. własna autora

Ciekawostką jest dział, w którym znajdują się książki dla dzieci sprzed 35–40 lat, gdzie starsi mogą przypomnieć sobie dzieciństwo, a dzieci zapoznać z tym, co dawniej czytali dziadkowie i jak wyglądały wtedy książki.

Wyznaczono również oddzielny dział dla dzieci w wieku 8–12 lat, dla których zgromadzono książki dla relaksu i przyjemności: komiksy, kreskówki i filmy. Jednocześnie obok wydzielono przestrzeń na twórczą pracę, warsztaty, ćwiczenia w tworzeniu i budowaniu własnych projektów. Tam znajduje się szczególne pomieszczenie do tworzenia programów komputerowych i wizji przestrzennych, zaopatrzone w komputery, programy, drukarki i inne potrzebne urządzenia. Tu odbywają się również szkolenia w dziedzinie oprogramowania, a pomysły dzieci są realizowane przy pomocy personelu bibliotecznego. Obsługa użytkowników polega zatem na nauce programów potrzebnych nie tylko do korzystania z dokumentów bibliotecznych, ale również obsługi komputera i innych programów komputerowych.

Dla dzieci i rodzin przygotowano również miejsce na gry zręcznościowe, planszowe i z automatami. Znajduje się tu interaktywna podłoga, na której dzieci mogą tańczyć, uczyć się rytmiki i muzykować.

Dużym ułatwieniem dla użytkowników jest również to, że w Dokk1 można zjeść przyniesiony własny obiad, podgrzać go w ogólnodostępnej kuchni, korzystając z mikrofalówki, zlewozmywaka, stołu i krzeseł oraz krzesełek dla dzieci.

Rys. 16. Widok na automaty do gry

Źródło: (Børn & familier, 2016)

Rys. 17. Widok na interaktywną podłogę

Źródło: fot. własna autora

Nowości techniczne i technologiczne XXI wieku są łączone z tradycją i naturalnymi materiałami. Przykładowo, skaner i mikroskop do badań różnych przedmiotów, roślin, zasuszonych zwierząt ustawiony jest na drewnianym stole przypominającym stół stolarski z imadłem drewnianym.

Rys. 18. Widok skanera ustawionego na stole stolarskim

Źródło: fot. własna autora

Biblioteka jako centrum kulturowe tworzy również sieć filii, głównie dla młodzieży, kierując swoją ofertę do szkół różnego szczebla. Poświęcona jest temu oddzielna zakładka na stronie internetowej. Umieszczono na niej m.in. fotografie siedzib takich filii i formy ich pracy. W okolicy Aarhus jest ich 20. Większość z nich ma nowoczesną architekturę, ale jest i filia zlokalizowana w starym budynku, zatrudniająca 3 pracowników, która jednak jest połączona przez Internet z biblioteką centralną, czyli Dokk1. Użytkownicy korzystają z udogodnień biblioteki regionalnej.

Rys. 19. Strona internetowa z informacjami o filii Harlev Bibliotek

Det sker Biblioteker Børn Litteratur Netmedier Inspiration The Library English | Kontakt

Harlev Bibliotek

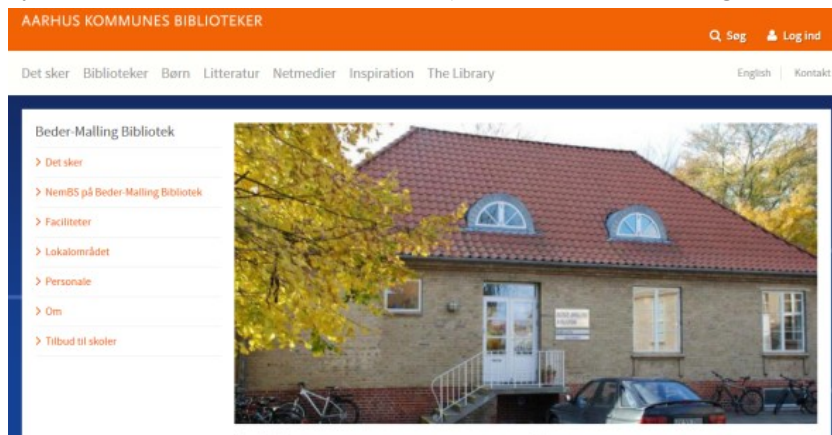
- > Det sker
- > NemBS på Harlev Bibliotek
- > Faciliteter
- > Lokalthistorie
- > Harlev Biblioteks Værner
- > Lokalrådet
- > Personale
- > Om
- > Tilbud til skoler

Kontakt / Contact
Telefon: 89 40 95 00 Borgerservice og Bibliotekers hovednummer
E-mail: harlevbibliotek@aarhus.dk

Adresse
Gammel Stillingvej 424
8462 Harlev
DK
● Åbningstider biblioteket

Źródło: (Harlev Bibliotek, 2016)

Rys. 20. Strona internetowa z informacjami o filii Beder-Malling Bibliotek

Źródło: (Beder-Malling, 2016)

Inną ważną formą działalności jest współpraca z bibliotekami szkolnymi, dla których organizowane są coraz to nowe programy, związane z rokiem szkolnym, porą roku kalendarzowego i wydarzeniami społecznymi i historycznymi.

Otwarcie na dzieci, a przez nie na dorosłych, wynika ze świadomego poszukiwania przyszłości dla tej i innych bibliotek. Pracownicy Dook1 wyrażają chęć dzielenia się swoimi doświadczeniami z całym środowiskiem bibliotekarzy. Na stronie internetowej umieszczono więc specjalną zakładkę: *Przyszłość biblioteki*. Celem jej jest wymiana myśli, dzielenie się doświadczeniami i promowanie projektu Dokk1. Podkreślono, że tytułową przyszłością biblioteki jest użytkownik wśród procesów informacyjnych i rozwojowych. Aarhus, będąc drugim co do wielkości miastem uniwersyteckim Danii, specjalizuje się w poszukiwaniu nowych rozwiązań i inicjatyw społecznych, wspierających rozwój demokracji i społeczności lokalnych.

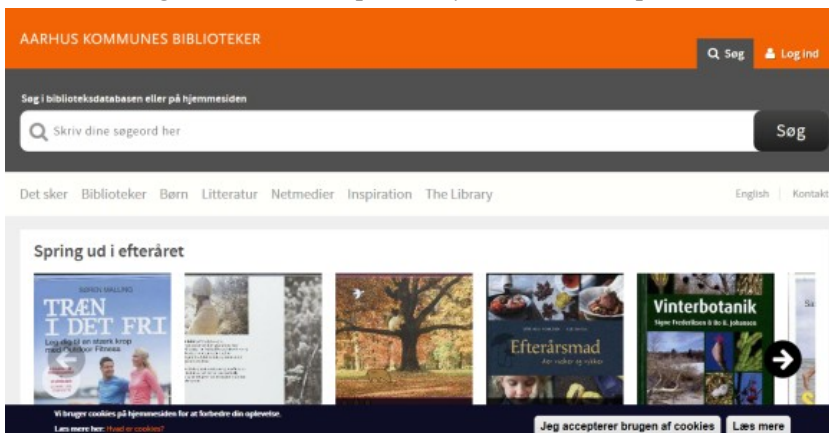
Na poziomie organizacyjnym samorząd miejski i biblioteka, wspólnie z firmą projektowania IDEO i Chicago Public Library, stworzyły zestaw narzędzi do projektowania i poprawienia funkcjonowania bibliotek. Zakłada on systematyczne poznawanie i opisywanie potrzeb użytkowników i zaangażowanie społeczności lokalnych w pokonywanie przeszkód, barier i rozwiązywanie problemów organizacyjnych i materialnych w bibliotekach. Chodzi o zacieśnienie współpracy bibliotekarzy i użytkowników w powiązaniu z władzami państwowymi i lokalnymi. W zakładce można uzyskać dostęp do konkretnych rozwiązań i interaktywnych kontaktów z pomysłodawcami i współpracownikami z wielu krajów świata, którym zależy na poprawie funkcjonowania bibliotek. Podano, że jest to prototyp portalu dyskusyjnego o bi-

bliotekach i ich uwarunkowaniach lub problemach do rozwiązania, połączony z nadzieją na współpracę międzynarodową (zob. Design thinking..., 2015).

Autorzy projektu poszukują rozwiązań nie tylko wśród specjalistów narzucających swoje poglądy społeczeństwu, ale również postulują oddolne poszukiwanie inspiracji przez przeprowadzanie wywiadów domowych z mieszkańcami miasta, obserwację zachowania użytkowników, burze mózgów na wybrane tematy oraz testowanie prototypów organizacyjnych.

Architektura strony głównej biblioteki zmienia się często. Obserwowano ją przez siedem miesięcy i stwierdzono, że zależnie od pory roku, aktualnych wydarzeń, rocznic i planu pracy następują systematycznie uaktualnienia. Warto podkreślić, że w czasie wakacji była ona nastawiona na zainteresowanie dzieci ofertą biblioteki. Dla porównania strona z października ma zupełnie inny charakter, zawiera elementy związane z aktywnością seniorów, ludzi w okresie jesieni życia. Należy dodać, że od listopada 2016 r. opublikowano już nową stronę biblioteki. Zapewne kierowano się zwiększeniem jej funkcjonalności i pewnymi ułatwieniami dla użytkowników.

Rys. 21. Strona główna bibliotek publicznych w Aarhus z października 2016 r.

Źródło: (Aarhus Kommunes Biblioteker 2016)

Od stycznia 2017 r. strona startowa służyła przygotowaniom do udziału projektu w otwarciu 20/21 stycznia 2017 r. Aarhus jako Europejskiej Stolicy Kultury. Podano na niej zaproszenia i informacje organizacyjne oraz zaproszenie do udziału w pracach organizacyjnych dla wolontariuszy.

Poza działalnością bibliotekarską należy podkreślić w projekcie Dokk1 inne osiągnięcia, jak na przykład są zastosowanie najnowszych rozwiązań technicznych w konstrukcji budynku, nowych technologii wykonawstwa i użytych materiałów, głównie szkła, betonu i stali oraz rozwiązań technicznych

Zdzisław Kropidłowski

w automatyzacji pracy biblioteki i parkingu. Jest on nawet nazywany parkingiem-biblioteką, ponieważ samochody ustawiane są system suwnic bardzo blisko siebie na rampach jak książki na półkach, tak aby wykorzystać jak najwięcej miejsc postojowych.

Materiały biblioteczne zwraca się korzystając z karty bibliotecznej lub innego dokumentu, który wkłada się do czytnika w automacie przyjmującym wypożyczone materiały. Po zidentyfikowaniu użytkownika i złożeniu na specjalnej kasecie zwracanych materiałów, są one automatycznie rozpoznawane i zdejmowane z konta użytkownika. Automat pobiera również opłaty z karty kredytowej za przetrzymanie lub uszkodzenie, czy nawet zagubienie materiału. Maszynę odbierającą i sortującą ustawiono na poziomie głównym. Stanowi ona też pewną atrakcję, bowiem użytkownik może przez pewien czas śledzić jej działanie i transport materiałów do różnych działów i obserwować procesy biblioteczne.

Rys. 22. Maszyna automatycznie przyjmująca wszelkie materiały biblioteczne, która jednocześnie drukuje rewers lub nakłada kary i je pobiera z karty bankomatowej

Źródło: Fotografia własna autora 23.07.2016 r.

Za opóźnienie zwrotu wypożyczonych materiałów, za ich zagubienie lub uszkodzenie pobiera się kary. Na ilustracji poniżej przedstawiono zrzut strony informującej o taksie za wypożyczenia i błędy użytkownika.

Rys. 23. Informacja na stronach biblioteki o przewidzianych w regulaminie opłatach i karach

AARHUS KOMMUNES BIBLIOTEKER

Det sker Biblioteker Børn Litteratur Netmedier Inspiration English Kontakt

Om Aarhus Kommunes Biblioteker

> Brug af bibliotekerne

- > Åbningstider
- > Sådan bliver du bruger
- > Reglement
- > **Takster**
- > Åbne biblioteker
- > NemBS
- > SmartAarhus - Aarhus WiFi
- > Internetpolitik
- > Brug af pc'er på Aarhus Kommunes Biblioteker
- > Ubuntu på publikumspc'erne
- > Publikumsprintere og kopimaskiner

Takster

Gebyrer for overskridelse af lånetiden samt erstatningspriser ved ødelagt eller forsvundet materiale.

Børn under 14 år
1 - 7 dage: kr. 10,-
8 - 14 dage kr. 40,-
15 - 30 dage kr. 55,-
Efter 30 dage kr. 120,-
Unge og voksne fra 14 år
1 - 7 dage: kr. 20,-
8 - 14 dage kr. 70,-
15 - 30 dage kr. 120,-
Efter 30 dage kr. 230,-

Taksterne gælder både for normale lån med en lånetid på en måned og for lån med særlig lånetid, for eksempel 7- og 14-dages lån. Et eksempel: Venter du 3 uger med at aflevere en bog, som du kun må låne i 7 dage, koster det 120 kr.

Źródło: (Takster, 2016)

W czasie wizyty w bibliotece można odnieść wrażenie, że jest w niej zatrudnionych niewiele osób, personel działa bowiem bardzo dyskretnie. Użytkownik nie czuje się kontrolowany, poza punktem informacyjnym przy wejściu, przy poszczególnych działach znajdują się niewielkie stoły przypominające raczej pulpity, przy których można wezwać pomoc lub umówić się z obsługą.

Biblioteka wydaje miesięczny biuletyn w formie elektronicznej, który można otrzymywać bezpłatnie po zarejestrowaniu się. Zawiera on sprawozdanie z działalności w minionym miesiącu i wszelkie informacje na przyszłość, a szczególnie program nadchodzących imprez w Dokk1. Tu znajdujemy również zachętę do zgłaszania przez użytkowników uwag oraz sugestii dotyczących programu i nowych form działalności. Takie angażowanie społeczności lokalnej ma miejsce dwa razy w roku, a personel deklaruje odpowiedzi na wszelkie uwagi, propozycje i zapowiada nawiązanie kontaktu z pomysłodawcami dotyczącymi realizacji ich oczekiwań. Przykładowo, w styczniu 2017 r. opracowano program na wiosnę 2017 r. liczący 136 stron. Wstęp na spotkania jest odpłatny i kosztuje 50, 75, 100 i 200 koron (ok. 25, 35, 50, 100 PLN), zależnie od rangi zaproszonej osoby. Najtańsze było spotkanie z duchownym poświęcone pracy charytatywnej Kościoła. Na dalszych stronach (114–115) znajdujemy 9 zaproszeń na różne spotkania muzyczne dla osób w każdym wieku, od najmłodszych do seniorów.

Rys. 24. Zrzut jednej ze stron biuletynu elektronicznego biblioteki

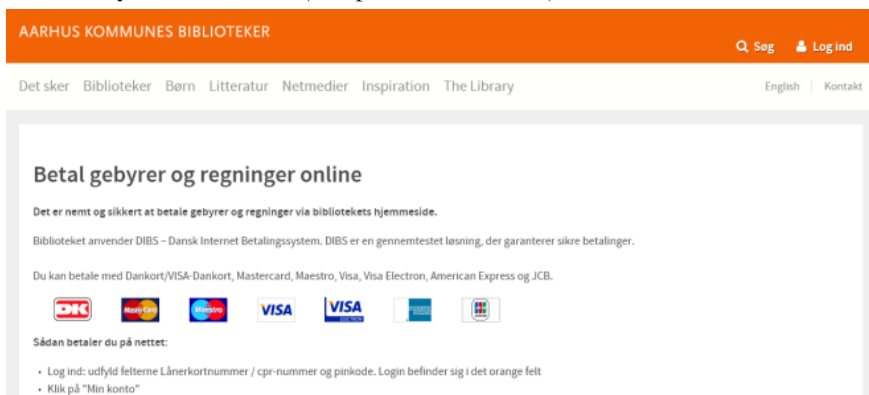

Źródło: (Nyhedsbrev, 2016)

Biuletyn kończy szczegółowy indeks zredagowany na 10 stronach, w którym przy hasłach podano nie tylko strony w katalogu, ale również adresy internetowe do szerszych omówień zapowiadanych imprez. Należy to podkreślić, że we wszelkich działaniach personelu Dokk1 dostrzegamy nastawienie nie tylko na ułatwienie w korzystaniu z biblioteki i jej usług za pomocą technologii elektronicznych, ale stymulację innowacyjnych procesów korzystania z biblioteki, czyli na nowe modele pracy biblioteki i myślenia o bibliotece (Bech-Petersen, 2017).

W bibliotece można załatwić podstawowe sprawy cywilne, konsularne, a nawet usługi bankowe i pocztowe. Autorom tego pomysłu chodziło o ułatwienie załatwiania kilku spraw w jednym budynku oraz o zwrócenie uwagi osób zmuszonych do odwiedzenia urzędów na działalność biblioteki.

Rys. 25. Informacje o pozabibliotecznej działalności Dokk1

Źródło: (Betal gebyrer..., 2016)

Integralną częścią projektu Dokk1 jest parking, który pozwala na bezpośrednie dotarcie do biblioteki, ale również świadczy usługi dla mieszkańców starego miasta i turystów przybywających do Aarhus. Jest on w pełni zautomatyzowany i może pomieścić 1000 samochodów osobowych. Parking umieszczony jest pod biblioteką. Użytkownik wjeżdżając samochodem na stanowisko, pozostawia samochód, uruchamia czytnik, który wydaje bilet i uaktywnia go jako użytkownika aktywując jego kartę kredytową. Oba sposoby powodują, że samochód jest rozpoznawany i że zostanie dostarczony z miejsca postoju na rampę wyjazdową.

Parking został zaprojektowany przez firmę Realdania Byg, jako największy dotychczas automatyczny parking w Europie. Celem projektu było zaoszczędzenie kierowcom poszukiwania wolnego miejsca i poruszania się po ciemnym i nieprzyjemnym parkingu. Kierowca samochodu od momentu uruchomienia czytnika musi czekać 2–3 minuty na dostarczenie z powrotem samochodu. Konstruktorzy podkreślają również oszczędność miejsca i bezpieczeństwo takiego rozwiązania, ponieważ system wind i taśmociągów ustawia samochody tak, że ich lusterka są od siebie oddalone tylko o 10 cm.

Wyjaśnienie działania systemu znajdujemy w zakładce *parking*, która zawiera prostą instrukcję obsługi i film wideo mówiący o tym, jak winien zachować się kierowca i jak działają mechanizmy (Parkering, 2017).

Po roku działalności Dokk1 można stwierdzić, że projekt i jego realizacja w codziennej działalności biblioteki sprawdziły się. W ciągu jednego roku odwiedziło ją ponad 1 mln użytkowników. Jest to liczba imponująca, ponieważ miasto liczy ok. 450 tys. mieszkańców. Działa w nim drugi co do wielkości w Danii uniwersytet z dużą biblioteką naukową, dlatego w Dokk1 usługi dla studentów zostały uwzględnione na dalszym planie. Popularności bibliotece przysporzyła najpierw nominacja, a następnie doroczna nagroda IFLA. Mieszkańcy Aarhus są dumni ze swojej wizytówki, nie tylko oficjalnie, ale również w prywatnych rozmowach i kontaktach zachęcają turystów i swoich gości, aby zwiedzili bibliotekę i skorzystali z jej usług.

Bibliografia

- About Dokk1 (2016). Pobrane 27 lipca 2016, z: <https://dokk1.dk/english/about-dokk1>
- Aarhus Kommunes Biblioteker (2016). Pobrane 7 października 2016, z: <https://www.aakb.dk/>
- Bech-Petersen, Sidsel (2017). Współtworzenie jako nowy sposób pracy w bibliotekach. *Biuletyn EBIB*, 4(174), 1–12. Pobrane 27 maja 2017, z: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/530/701>
- Beder-Malling Bibliotek (2016). W: *Aarhus Kommuner Biblioteker*. Pobrane 21 stycznia 2017, z: <https://www.aakb.dk/bibliotek/beder-malling>
- Betal gebyrer og regninger online (2016). Pobrane 29 września 2016, z: <https://www.aakb.dk/node/6222/betal-gebyrer-og-regninger-online>

Zdzisław Kropidłowski

- Borgerpanel (2016). Pobrane 27 lipca 2016, z: <http://www.urbanmediaspace.dk/dialog/borgerinddragelse/borgerpanel/>
- Børn & familier (2016). Pobrane 3 listopada 2016, z: <https://dokk1.dk/besog-dokk1/born-familier>
- Design thinking for Libraries (2015). Pobrane 27 lipca 2016, z: <http://www.designthinkingforlibraries.com/>
- Dialogmøder (2016). Pobrane 27 lipca 2016, z: <http://www.urbanmediaspace.dk/dialog/borgerinddragelse/dialogmoeder/>
- Fakta om Dokk1 (2016). Pobrane 27 lipca 2016, z: <http://www.urbanmediaspace.dk/multimediehuset/fakta-om-multimediehuset/>
- Harlev Bibliotek (2016). W: *Aarhus Kommuner Biblioteker*. Pobrane 29 września 2016, z: <https://www.aakb.dk/bibliotek/harlev>
- Kunst på Dokk1 (2016). Pobrane 3 listopada, z: <https://dokk1.dk/besog-dokk1/kunst-pa-dokk1>
- Legeplads (2016). W: *Urban Mediaspace Aarhus*. Pobrane 27 lipca 2016, z: <http://www.urbanmediaspace.dk/dokk1/legeplads>
- Legepladsen Kloden (2016). Pobrane 12 lipca 2016, z: <https://dokk1.dk/besog-dokk1/legepladsen-kloden>
- Morgan-Bindon, Marian (2016). Introduction. In: *IFLA Public Libraries Section Annual Report 2015–2016*. Pobrane 27 lipca 2016, z: https://www.ifla.org/files/assets/public-libraries/publications/ifla_public_libraries_section_annual_report_-_2015_2016.pdf
- Nyhedsbrev (2016). Pobrane 20 stycznia 2017, z: <https://www.dokk1.dk/om-dokk1/nyhedsbrev>
- Parkering (2017). Pobrane 21 stycznia 2017, z: <https://dokk1.dk/besog-dokk1/parkering>
- Reglement (2016). Pobrane 21 stycznia 2017, z: <https://dokk1.dk/reglement>
- Takster (2016). Pobrane 29 września 2016, z: <https://www.aakb.dk/om-aarhus-kommunes-biblioteker/brug-af-bibliotekerne/takster>
- Visionen for Dokk1 (2017). Pobrane 24 stycznia 2017, z: <http://www.urbanmediaspace.dk/multimediehuset/visionen-multimediehuset> [dostęp: 24 01 2017 r.]

Aarhus Municipal Media Centre (Dokk1) – the library of 2016

ABSTRACT: The public library of the city of Aarhus is distinguished by its architectural appearance, technical solutions applied in its operation, equipment, activity and forms of services as well as the attitude of the local environment to its design, construction and operation. It was first nominated for the competition of the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) for the best library in the world in 2016. The award was given on August 15, 2016 at the annual meeting of the international jury in Columbus, Ohio, USA. For many reasons it deserves to bring its activities closer to the Polish readers. The solutions used in it may be imitated under all conditions. In addition, it carries out a panel to exchange librarianship ideas and shares its experiences and knowledge.

KEYWORDS: librarianship, library history, library of 2016, Aarhus